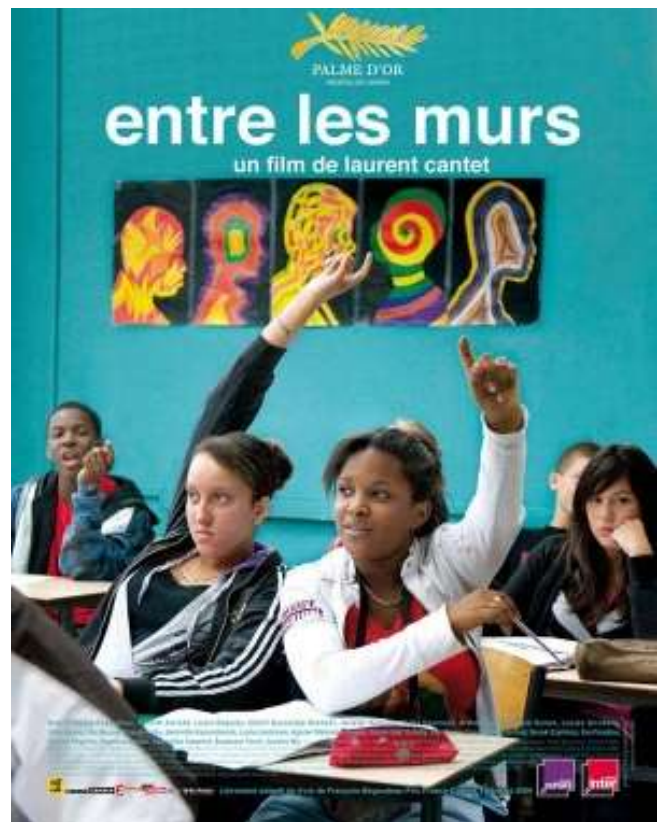
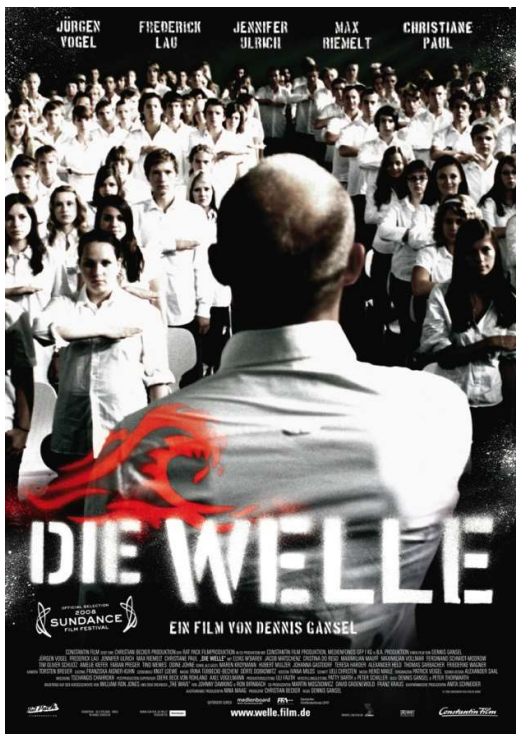

Παιδεία

Εκπαίδευση

Μόρφωση

Ορισμοί βασικών εννοιών:

- ✓ **Αγωγή** = 1) ανατροφή ή σύστημα εκπαίδευσης, 2) τρόπος ζωής ή συμπεριφοράς ως αποτέλεσμα της ανατροφής. (<ἄγω, ἄγωγή= αρχικά η μεταφορά και το ταξίδι, αργότερα η κατεύθυνση, κυριολεκτική και μεταφορική, που παρέχεται από κάποιο οδηγό ή καθοδηγητή. Η διαδικασία της αγωγής αρχίζει από τη στιγμή που γεννιέται ο άνθρωπος. Οι γονείς πρώτα, το οικογενειακό περιβάλλον έπειτα και τέλος οι δάσκαλοι και το κοινωνικό περιβάλλον είναι οι κύριοι συντελεστές της αγωγής του ανθρώπου.
- ✓ **Εκπαίδευση** = 1) η συστηματική διαδικασία μετάδοσης γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων σχετικά με συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα. 2) Είναι η θεσμοθετημένη μορφή παιδείας που παρέχει το κράτος στους πολίτες.
- ✓ **Παιδεία** = η συστηματική παροχή γνώσεων αλλά και η διαδικασία αγωγής που στοχεύει στην άνοδο του πνευματικού επιπέδου του ανθρώπου. Είναι η κοινωνική λειτουργία που παρέχει γνώσεις και αξίες στον άνθρωπο με στόχο την ηθικοπνευματική και την κοινωνική του ολοκλήρωση. Η παιδεία συμβάλλει στη διατήρηση και την πρόοδο των κοινωνιών. Η παιδεία δεν κατευθύνεται μόνο από τους ενηλίκους προς τους ανηλίκους αλλά και αντίστροφα. Δρα ως αλληλεπίδραση προς όλες τις κατευθύνσεις μέσα στην κοινωνία και επεκτείνεται σε όλα τα στάδια της ανθρώπινης ηλικίας.
- ✓ **Φορείς της παιδείας** = Οικογένεια, εκπαίδευση, άμεσο και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον, ΜΜΕ, παράδοση, πολιτισμός (διανοούμενοι και καλλιτέχνες), θρησκεία, επιστήμονες.
- ✓ **Μόρφωση / καλλιέργεια** = το αποτέλεσμα της αγωγής και της παιδείας. Η αρμονική ανάπτυξη όλων των πνευματικών και ηθικών δυνάμεων του ανθρώπου με αποτέλεσμα την ολοκλήρωση.
- ✓ **Επιμόρφωση** = η παροχή πρόσθετων γνώσεων, επιστημονικής ή και επαγγελματικής κατάρτισης.
- ✓ **Κατάρτιση** = 1) η εκπαίδευση σε ορισμένο τομέα 2) το σύνολο των βασικών γνώσεων που έχει αποκομίσει κανείς σε συγκεκριμένο τομέα, επιστήμη ή επάγγελμα.
- ✓ **Δια βίου παιδεία / εκπαίδευση** = εκπαίδευση ή παιδεία που γίνεται σε ολόκληρη της ζωή του ανθρώπου (δε σταματά δηλ. με την ενηλικίωση).
- ✓ **Αυτομόρφωση** = η ελεύθερη και διαρκής αναζήτηση της γνώσης από τον άνθρωπο, σύμφωνα με τις ανάγκες και επιθυμίες του.
- ✓ **Ανθρωπιστική παιδεία / εκπαίδευση** = πρότυπο παιδείας που στοχεύει στη συμμετρική και ολόπλευρη ανάπτυξη των στοιχείων της προσωπικότητας του ατόμου (πνευματικών, ηθικών, συναισθηματικών, ψυχικών) μέσω της μετάδοσης ανθρωπιστικών αξιών (ελευθερία, αξιοπρέπεια, μέτρο, δικαιοσύνη, ισότητα, αυτοσεβασμός, εντιμότητα, δημοκρατία, αλήθεια κτλ). Η ανθρωπιστική παιδεία πιστεύει στον «άνθρωπο», στην ιδιαίτερη αξία και μοναδικότητά του, τον σέβεται και αποσκοπεί στην ευρύτερη καλλιέργειά του.
- ✓ **Αλ. Δελμούζος: «Ανθρωπισμός θα ειπή να πλάθουμε ανθρώπους με γερό και ωραίο σώμα, με καθαρό στοχαστικό νου, με δυνατή θέληση και σεβασμό και αγάπη στους συνανθρώπους των».**
- ✓ **Τεχνοκρατική παιδεία / εκπαίδευση** = η παροχή γνώσεων και αξιών στους νέους προκειμένου να γίνουν οι αυριανοί ειδικοί επιστήμονες – τεχνοκράτες. Είναι μια παιδεία εξειδικευμένη, που προετοιμάζει τους νέους για την είσοδό τους στην παραγωγική διαδικασία. Συνδέεται με ειδικές και επαγγελματικές γνώσεις και δεξιότητες σε μια εποχή ραγδαίας τεχνολογικής και επιστημονικής ανάπτυξης και παρουσιάζει θετικά αλλά και αρνητικά στοιχεία.
- ✓ **Διαπολιτισμική / αντιρατσιστική παιδεία** = οργάνωση και λειτουργία σχολικών μονάδων για την παροχή εκπαίδευσης σε νέους με κοινωνικές, πολιτιστικές, εθνικές και μορφωτικές ιδιαιτερότητες.
- ✓ **Περιβαλλοντική εκπαίδευση** = διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης στους μαθητές

Στόχοι της παιδείας

1. Η γνωστική κατάρτιση: Η παιδεία καθίσταται φορέας γνώσεων που αφορούν στον εσωτερικό κόσμο του ατόμου (αυτογνωσία: συνειδητοποίηση των προτερημάτων και ελαττωμάτων του ατόμου) και στον περιβάλλοντα χώρο (γνώση της λειτουργίας του φυσικού και του κοινωνικού χώρου).

2. Η διαμόρφωση και ολοκλήρωση της προσωπικότητας: Η παιδεία αναλαμβάνει να διαμορφώσει τις πεποιθήσεις και τις αξίες του ατόμου, ώστε να εξασφαλίζουν τη δημιουργική και θετική προσαρμογή του στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της κοινωνίας. Η παιδεία αφυπνίζει και αξιοποιεί τις πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου.

3. Η καλλιέργεια της λογικής και της κριτικής ικανότητας: Η παιδεία διαμορφώνει λογικά και αξιολογικά κριτήρια και εξασφαλίζει στο άτομο τη δυνατότητα να λειτουργεί ως αυθύπαρκτη, αυτόνομη μονάδα και όχι ως ύπαρξη ετερόφωτη και ετερόνομη. Βασικό μέσο όξυνσης της κρίσης και αφύπνισης του προβληματισμού αποτελεί στο πλαίσιο της δημοκρατικής παιδείας, ο διάλογος (καλλιεργείται ο δημοκρατικός τρόπος σκέψης, διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες, εκμηδενίζεται η επιρρέπεια στον φανατισμό και το δογματισμό, ενδυναμώνεται η αντίσταση στους μηχανισμούς προπαγάνδας).

4. Η ευαισθητοποίηση του ατόμου: Διαμόρφωση αισθητικών κριτηρίων, εξοικείωση με τις αξίες του ωραίου, του μέτρου, της ισορροπίας. Η ευαισθητοποίηση λειτουργεί ως αντίβαρο στο ρεύμα της απευαισθητοποίησης, της μονομέρειας και της ακαισθησίας που ενίοτε χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη εποχή.

5. Η κοινωνικοποίηση: Ομαλή και ενεργής συμμετοχή του ατόμου στις κοινωνικές διαδικασίες μέσω:

- ✓ της ένταξης στις οικονομικές διαδικασίες (επαγγελματικός προσανατολισμός, ειδική κατάρτιση, δημιουργία παραγωγικών μονάδων).
- ✓ της ένταξης στις πολιτικές διαδικασίες (δημιουργία πολιτικής συνείδησης, ανάπτυξης ενδιαφέροντος για εμπλοκή σε εξω-ατομικές διαδικασίες, καλλιέργεια του διαλόγου, λειτουργία του θεσμού της μαθητικής κοινότητας, εξοικείωση με τη διαδικασία των εκλογών και της αξιολόγησης των εκλεγμένων αντιπροσώπων).
- ✓ της ένταξης στις πολιτιστικές διαδικασίες: η πολυεπίπεδη (πνευματική, ψυχική και αισθητική) καλλιέργεια εξυψώνει το άτομο από δέκτη πολιτισμού σε πομπό και δημιουργικό φορέα.

Μερικά από τα προβλήματα της Μέσης Εκπαίδευσης.

1. Οι συχνές και ενίοτε ανεπαρκώς προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις, που βλάπτουν μαθητές και εκπαιδευτικούς και υποβαθμίζουν την αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πράξης.
2. Ο βραχνάς των πανελλαδικών εξετάσεων, βαθμοθηρία, ανταγωνισμός, ψυχολογική βία. Το λύκειο έχει μετατραπεί σε «προθάλαμο» των ΑΕΙ. (εξετασιοκεντρικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος).
3. Τα κακογραμμένα και παρωχημένα σχολικά εγχειρίδια
4. Οι ελλείψεις υλικοτεχνικής υποδομής σε πολλά σχολεία της χώρας
5. Η μονομέρεια (καλλιέργεια μερικών μόνο ικανοτήτων των μαθητών), ημιμάθεια
6. Η στείρα απομνημόνευση και ο άγνονος εγκυκλοπαιδισμός προωθούν την πολυμάθεια και όχι την ευρυμάθεια
7. Η παραπαιδεία (χρησιμοθηρική αντιμετώπιση της γνώσης, πελατειακές σχέσεις)
8. Η αποσύνδεση του σχολείου από την αγορά εργασίας και τις ανάγκες της κοινωνίας, «σχολείο κλειστό στην κοινωνία».
9. Η έλλειψη οργανωμένου επαγγελματικού προσανατολισμού.
10. Η προσκόλληση σε παραδοσιακές και απαρχαιωμένες διδακτικές μεθόδους. Τυποποίηση της διδασκαλίας (χωρίς φαντασία και πρωτοτυπία), αυταρχισμός, αυθεντία του δασκάλου και του σχολικού βιβλίου
11. Ο υπερβολικά θεωρητικός χαρακτήρας των αναλυτικών προγραμμάτων
12. Η ελλιπής επιμόρφωση και κατάρτιση των καθηγητών, ελλιπής αξιολόγηση και έλεγχος καθηγητών

Προβλήματα της τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

1. Η έλλειψη οικονομικών πόρων και οι πολύ χαμηλές κρατικές επιχορηγήσεις
2. Η στενότητα των χώρων και η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, οι φτωχές βιβλιοθήκες
3. Η κακή οργάνωση και διαχείριση, αυξημένη γραφειοκρατία, η ανύπαρκτη ή υποτυπώδης επιστημονική έρευνα.
4. Το υπέρμετρα υψηλό ποσοστό φοιτητών, «αιώνιοι» φοιτητές, «γιγαντισμός» των Πανεπιστημίων
5. Η αποσύνδεση των πανεπιστημιακών προγραμμάτων από τις απαιτήσεις / ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας

6. Οι συχνές απεργίες και καταλήψεις δυσχεραίνουν τις σπουδές
7. Η αδιαφορία των φοιτητών, η νοοτροπία της ήσσονος προσπάθειας
8. Κομματισμός φοιτητών, εμπλοκή κομμάτων και πολιτικών στη ζωή του πανεπιστημίου, συναλλαγές μεταξύ καθηγητών και φοιτητικών παρατάξεων (σε εκλογές Πρυτάνεων, Προέδρων Τμημάτων κ.α.), μικροκομματικά και συντεχνιακά συμφέροντα
9. Χαμηλό γνωστικό επίπεδο φοιτητών και καθηγητών
10. Ελλιπής αξιολόγηση των καθηγητών

Προτάσεις για την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος

- ✓ Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός και οργάνωση.
- ✓ Εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο σχολείο.
- ✓ Αλλαγή και αναβάθμιση του ρόλου του δασκάλου.
- ✓ Ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας, της κρίσης και της δημιουργικότητας.
- ✓ Έμφαση στη βιωματική μάθηση και όχι στην απομνημόνευση.
- ✓ Απαγκίστρωση του σχολείου από την χρησιμοθηρική αντιμετώπιση της γνώσης.
- ✓ Σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία, την εργασία και ανάγκες.
- ✓ Διαμόρφωση πολυπολιτισμικής συνείδησης.

Χαρακτηριστικά δημοκρατικού σχολείου

1. Φιλελευθερισμός
2. Ισότητα ευκαιριών
3. Δικαιοσύνη
4. Απουσία αυταρχισμού
5. Διάλογος
6. Ομαδικότητα
7. Κριτική, προβληματισμός και γόνιμη αμφισβήτηση
8. Λειτουργία μαθητικών κοινοτήτων
9. Δικαιώματα και υποχρεώσεις
10. Ανθρωπιστική παιδεία

τις κοινωνικές

Χαρακτηριστικά ιδανικού δασκάλου: Ο σωστός εκπαιδευτικός – παιδαγωγός δεν παρέχει απλά γνώσεις, αλλά κάτι ουσιαστικότερο:

- Επιβάλλει και προβάλλει αξίες, ιδανικά και πρότυπα
- Αφυπνίζει στο νέο άνθρωπο τον πόθο του καλού, τη δίψα για γνώση και την επιθυμία για πρόοδο
- Πιστεύει ακλόνητα στη δυνατότητα εξέλιξης και προόδου του παιδιού, μεταλαμπαδεύει την αγάπη και την πίστη στον άνθρωπο
- Αποτελεί παράδειγμα για το μαθητή τόσο με το ήθος του όσο και με τις γνώσεις του.
- Αφουγκράζεται τα προβλήματα και τις ανάγκες του μαθητή
- Δεν παρουσιάζεται ως παντοδύναμος και παντογνώστης
- Είναι συγκαταβατικός, επιεικής αλλά και αυστηρός, όταν και όσο χρειάζεται
- Είναι δίκαιος και αμερόληπτος
- Είναι γνώστης της ψυχολογίας του παιδιού
- Διέπεται από αγάπη, σεβασμό, καλοσύνη, ευγένεια, ήθος, ευθύτητα, παρρησία, αμεσότητα, οξύνοια ...
- Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διαθέτει πλούτο ειδικών αλλά και γενικών γνώσεων, πρωτότυπη σκέψη, μεταδοτικότητα, φαντασία, χιούμορ και ενθουσιασμό, ώστε να προσελκύει το ενδιαφέρον των μαθητών και να τους παρακινεί στην περιπέτεια κατάκτησης της γνώσης

Προβλήματα στη σχέση δάσκαλου – μαθητή. Αιτίες:

- Οι ταχύτατες επιστημονικές εξελίξεις, που δεν επιτρέπουν στο δάσκαλο να ανανεώνει τόσο συχνά όσο θα έπρεπε το γνωστικό οπλοστάσιό του (ελλιπής επιμόρφωση).
- Οι ταχύτατες κοινωνικές εξελίξεις που κάνουν ολοένα βαθύτερο το χάσμα και την ασυνεννοησία μεταξύ των γενεών
- Τα βιοποριστικά και άλλα επαγγελματικά προβλήματα του κλάδου των εκπαιδευτικών

Σχολείο και πολιτικοποίηση

Αποστολή του σχολείου είναι η καλλιέργεια της πολιτικής ευθύνης και της κοινωνικής συνείδησης στο νέο άνθρωπο, η διέγερση του ενδιαφέροντός του για τα κοινά, η μετάδοση δημοκρατικών αρχών και ιδανικών και η διαμόρφωση μελλοντικών ενεργών πολιτών.

Ο ρόλος των μαθητικών κοινοτήτων:

- ✓ Η σχολική τάξη μετατρέπεται σε κοινότητα προσώπων που λειτουργεί και οργανώνεται στη βάση δημοκρατικών αξιών και αρχών
- ✓ Ο μαθητής γνωρίζει τη δημοκρατία στην πράξη: η ισότητα, το δικαίωμα του «εκλέγειν» και του «εκλέγεσθαι», η συμμετοχή στα κοινά διαμορφώνουν την πολιτική συνείδηση του νέου.
- ✓ Ενισχύονται οι δεσμοί μεταξύ των μαθητών και αναπτύσσεται η αμοιβαιότητα και η αλληλεγγύη.
- ✓ Ο διάλογος οξύνει την κρίση και εξαλείφει το φανατισμό.
- ✓ Ενθαρρύνεται η μαχητικότητα, η αισιοδοξία και η πρωτοβουλία.

Σχολείο και νέες τεχνολογίες

Η ηλεκτρονική τεχνολογία στην εκπαίδευση χρησιμοποιείται με τρεις κυρίως τρόπους: επεξεργασία κειμένου, κατασκευή προγραμμάτων, διδασκαλία μαθημάτων.

- 1) Επεξεργασία κειμένου (Ο μαθητής πειραματίζεται με γράμματα και λέξεις και βελτιώνει τις ορθογραφικές και εκφραστικές του αδυναμίες με μια διαδικασία πρωτότυπη και ευχάριστη).
- 2) Κατασκευή προγραμμάτων με τον Η/Υ (Επεξεργασία και συνδυασμός σύνθετων πληροφοριών, έρευνα)
- 3) Διδασκαλία σχολικών μαθημάτων (Ο υπολογιστής λειτουργώντας ως εποπτικό μέσο καθιστά το μάθημα περισσότερο ενδιαφέρον και συναρπαστικό, ενώ μειώνεται η μηχανική μάθηση και η αποστήθιση. Η γνώση συνδυάζεται με το παιχνίδι. Ο μαθητής έχει εύκολη και άμεση πρόσβαση σε βιβλιοθήκες και σε πλήθος κωδικοποιημένων γνώσεων. Ο Η/Υ διαθέτει τεράστιες δυνατότητες αποθήκευσης και επεξεργασίας πληροφοριών.)
- 4) Επικοινωνία του σχολείου με άλλα σχολεία αλλά και με την κοινωνία.
- 5) Διευκόλυνση της επιμόρφωσης και διά βίου μάθησης (σπουδές από απόσταση, «ανοικτό πανεπιστήμιο»)

Ωστόσο:

- Υπάρχει κίνδυνος ο μαθητής να εκτεθεί σε υπερβολικό αριθμό πληροφοριών, οι οποίες δεν μπορούν να ελεγχθούν, να αξιολογηθούν και να αφομοιωθούν.
- Η διείσδυση της πληροφορικής με τρόπο ανεξέλεγκτο στον τομέα της παιδείας μπορεί να εγκλωβίσει το παιδί σε μια εικονική πραγματικότητα και να περιστείλει την κοινωνικότητά του.
- Ο μαθητής εθίζεται στην ευκολία και στην άνεση και υποτιμά άλλες πηγές γνώσεις, όπως η διδασκαλία, η προσωπική έρευνα και το βιβλίο.
- Παραγκωνίζεται η μητρική γλώσσα εξαιτίας της κωδικοποιημένης γλώσσας των Υ/Π και της κυριαρχίας των αγγλικών.
- Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών και εγχειριδίων αλλά και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών